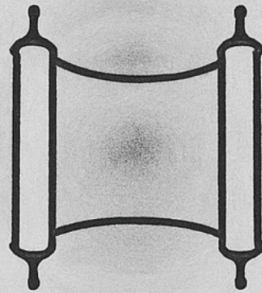

בס"ד

**Menachem Nachum
of Chernobyl
Me'or Einayim
Parshas Va'eschanan**

לע"נ

אלטר חיים בער בן זיסקינד אלכסנדר

Dedicated By:

ר' נחום אהרון & חיה

ליטשקאווסקי

To find more Maamarim and to dedicate one visit:

ChassidusNow.com

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

Introduction

This profound discourse by Rebbe Menachem Nachum of Chernobyl—known as the *Me'or Einayim*—unfolds a sweeping spiritual map of exile, prayer, and redemption. Born in 1730 in the Ukraine and a direct disciple of the Baal Shem Tov and Maggid of Mezritch, the Chernobyler was one of the early pillars of Chassidic thought. His teachings deeply integrate Kabbalistic insight with accessible inner avodah (service of G-d), emphasizing the role of the heart, intention, and refinement of middos in achieving closeness with the Divine.

In this discourse, he reflects on the concealment of Torah's inner face in exile and outlines how, through the refinement of the heart and speech, we can draw the Divine presence out from concealment and hasten redemption. The structure of the discourse follows the haftorah of *Shabbos Nachamu*, elucidating how teshuvah through both awe and love—when expressed sincerely through speech and prayer—restores the flow of Divine presence into this world.

And I pleaded to Hashem at that time, saying: My Lord, G-d, You have begun to show Your servant Your greatness and Your strong hand, etc.

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר: אֲדֹנָי ה' אֵתָּה
הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבֹדְךָ אֶת גְּדֻלָּתְךָ וְאֶת יָדְךָ
הַחֲזָקָה וּגְו'

To understand the matter in our way, we will preface with the verses of the Haftorah (Yeshayahu 40:1–2): “Comfort, comfort My people,” says your G-d. “Speak to the heart of Jerusalem and call to her, for her service is complete, her iniquity has been appeased, for she has received from the hand of Hashem double for all her sins,” etc.

לְהַבִּין הַעֲנִינָן עַל פִּי דְרַכֵּינוּ בְּקָדִים פְּסוּקֵי הַהַפְסָרָה
(יְשַׁעְיָה מ', א'–ב'): בְּחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר
אֱלֹהֵיכֶם. דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ, כִּי
מְלֵאָה צָבָאָה, כִּי נִרְצָה עֲוֹנָהּ, כִּי לִקְחָה מִיַּד ה'
כְּפָלִים בְּכָל חַטָּאתֶיהָ וּגְו'

To understand the language of doubling in His saying “comfort, comfort,” as well as His saying “speak to the heart of Jerusalem”—what is “the heart of Jerusalem”? Also, the phrase “from the hand of Hashem”—it should have said “she received from Hashem double,” etc.

לְהַבִּין לְשׁוֹן הַכָּפֹל בְּאוֹמְרוֹ נַחֲמוּ נַחֲמוּ גַם אוֹמְרוֹ
דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם מֵהוּ לֵב יְרוּשָׁלַם גַם לְשׁוֹן
מִיַּד ה' הִנֵּה לוֹ לְמִימַר כִּי לִקְחָה מֵה' כְּפָלִים וּגְו'

And is it conceivable that from One so filled with kindness as He, may He be blessed, He would exact double for all their sins? After all, even if Hashem would exact judgment from the world exactly according to their sins, the world would not be able to survive. On the contrary, He, may He be blessed, passes over the first (sin), and so on.

גַם הַהֲיִיתָכֵן מִבְּעַל הַחֲסֵד כְּמוֹהוּ יִתְבָּרַךְ שִׁפְרָע
כְּפָלִים בְּכָל חַטָּאתָם וְהֵלֵא אֶפְלוֹ אִם הִנֵּה הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ נִפְרָע מִן הָעוֹלָם כְּפִי חַטָּאתָם מִמֶּשׁ לֹא הִנֵּה
אֶפְשָׁר לְעוֹלָם לְהִתְקַנֵּם, וְאִרְבָּה הוּא יִתְבָּרַךְ
מִעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

And we will explain all this: It is known that the root of the entirety of Israel is six hundred thousand root souls. And even though there are many more than this, that is due to the branching off of the roots into sparks. But their essence is six hundred thousand, corresponding to the number of letters in the Torah.

וּנְבָאָר כָּל זֶה, דְּנוֹדַע שְׁשָׁרֵשׁ כָּלֵל יִשְׂרָאֵל הֵם שְׂשִׁים רַבּוּא שְׁרָשֵׁי נְשָׁמוֹת, אִף שֶׁהֵן יוֹתֵר כְּהֵנָּה וְכֵהֵנָּה, מְכַל מְקוֹם הוּא מַחְמַת הַתְּחִלּוֹת הַשְּׁרָשִׁים לְנִיצוּצוֹת, אֲבָל עֵיקָרָן הוּא שְׂשִׁים רַבּוּא, כְּמִנְיֹן אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה.

And each root has a grasp in a letter of the Torah. And the Torah has 248 positive commandments and 365 prohibitions, which constitute the form of the supernal spiritual man.

וְיֵשׁ לְכָל שְׁרֵשׁ אַחֲזִיזָה בְּאוֹת מִן הַתּוֹרָה. וְהַתּוֹרָה יֵשׁ בָּהּ רַמ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה וְשִׁס"ה לֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁהֵן קוֹמַת אָדָם הַעֲלִיּוֹן הָרוּחָנִי.

And so too in the soul, there are 248 spiritual limbs and 365 spiritual sinews. And likewise, in the physical garment, which is the material body, there are also 248 physical limbs and 365 physical sinews.

וְכֵן בְּנֶשְׁמָה רַמ"ח אַבְרָיִם רוּחָנִיִּים וְשִׁס"ה גִּידִים רוּחָנִיִּים, וְכֵן בְּלִבּוּשֵׁי הַגִּשְׁמִי שֶׁהוּא הַגּוּף הַחוּמָרִי, גַּם כֵּן יֵשׁ רַמ"ח אַבְרָיִם וְשִׁס"ה גִּידִים גִּשְׁמִיִּים.

And all this is due to the root, which is the Torah. Therefore, it is said (Bamidbar 19:14), "This is the Torah: a man," for the entirety of the Torah is the spiritual man.

וְכָל זֶה מִצַּד הַשְּׁרֵשׁ שֶׁהוּא הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר לִכּוֹן נֶאֱמַר (בְּמִדְבָּר י"ט, י"ד): זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם, שֶׁכָּלֵל הַתּוֹרָה הוּא הָאָדָם הָרוּחָנִי.

And therefore, if one letter of the Torah is missing, it is called invalid, for in each and every letter that is part of the Torah, everything is included.

וְעַל כֵּן אִם חָסַר אִיזָה אוֹת מִן הַתּוֹרָה נִקְרָא פְסוּל, כִּי בְּכָל אוֹת וְאוֹת שֶׁהוּא חֵלֶק הַתּוֹרָה כָּלוּל הַכֹּל.

For example, in the structure of the physical human being, if one injures his finger, all the organs of the body feel the pain. And this is because of the inter-inclusion.

כְּמוֹ לְמַשֵּׁל בְּקוֹמַת הָאָדָם הַגִּשְׁמִי, אִם נוֹקָף אֶצְבָּעוֹ, אִזִּי מִרְגִּישׁוֹן הַכָּאֵב כָּל אַבְרָי הַגּוּף. וְכָל זֶה עֲבוּר הַהִתְכַּלְלוֹת.

It is thus found that every person and the root of his soul, which is grasped in a letter of the Torah, contains within it all the letters of the Torah and all the roots that branch from them.

נִמְצָא כִּי כָל הָאָדָם וְשְׁרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ הֶאֱחָזְזָה בְּאוֹת מִן הַתּוֹרָה כָּלוּלִין בּוֹ כָּל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה עִם כָּל הַשְּׁרָשִׁים הַמְּסַתְעָפִים מֵהֶם.

If so, every person who is attached to the Torah is a complete structure and a full world, as is explained.

וְאִם כֵּן כָּל הָאָדָם הַדְּבּוּק בַּתּוֹרָה הוּא קוֹמָה שְׁלִימָה וְעוֹלָם מְלֵא, כְּמִבּוֹאֵר.

And therefore they said: "Whoever destroys one soul from Israel, it is as if he has destroyed an entire world," and the opposite: "Whoever sustains (a soul)... it is as if he sustained an entire world," for the reason stated.

וְעַל כֵּן אָמְרוּ: כָּל הַמַּאֲבֵד נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל כְּאֵלוֹ אֲבֵד עוֹלָם מְלֵא, וּבְהֵפֵךְ: כָּל הַמְּקַיֵּים וְגו' כְּאֵלוֹ קַיֵּים עוֹלָם מְלֵא לְטַעַם הָאֵמָר.

And it is thus found that a person—whose root is the Torah—must conduct himself in all his behaviors and deeds according to the Torah, and in the fulfillment of all its commandments, so that there not be missing, G-d forbid, from the spiritual structure.

וְנִמְצָא שֶׁצָּרִיף הָאָדָם שְׁשָׁרְשׁוֹ הוּא הַתּוֹרָה, צָרִיף לְהִתְנַהֵג בְּכָל הַנְּהֻגוֹתָיו מִמַּעֲשָׂיו עַל פִּי הַתּוֹרָה וּבִקְיוֹם כָּל מִצְוֹתֶיהָ, לְבַל יַעֲדֵר חֵס וְשְׁלוֹם מִן קוֹמָה הָרוּחָנִית.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

For, G-d forbid, if a certain limb would be missing from the spiritual stature, the blemish would reach the root of his soul as well.

כי חס ושלום אם יעדר איזה אבר מקומת הרוחני, יגיע הפגם לשרש נשמתו גם כן.

And the blemish also reaches down to his physical form, for all the sufferings and judgments and the withholding of divine flow from above are all due to the blemish that he has caused in the spiritual structure.

ויגיע גם כן הפגם עד קומתו הגשמי, שכל הצרות והדינים ועכוב השפע מלמעלה—הכל הוא עבור הפגם שפוגם בקומה הרוחנית.

And this blemish cascades down to the physical stature as well, such that the person feels pain from that deficiency.

ומגיע בהשתלשלות לקומה הגשמית גם כן, שמרגיש הכאב מן הסרון שהוא.

Therefore, one must immediately return in teshuvah, to return again to his root and repair that which he has damaged.

ועל כן צריך מיד לחזור בתשובה, לשוב עוד לשרשו, ויתקן מה ששקלל.

Through what? Through thinking and regretting with a complete heart, with full regret.

על ידי מה? שמחירה ומתחרט בלב שלם בתרטה גמורה.

For that thought is spiritual, and it repairs what was damaged in the spiritual stature.

שהחירה הוא רוחני, ומתקן מה ששקלל בקומה הרוחנית.

Afterwards, he should also return with action, to repair his physical stature through deed.

ואחר כך ישוב גם כן במעשה, לתקן קומתו הגשמית במעשה.

But the primary thing is the regret with a whole heart, for that is the rectification of the spiritual structure.

והעקר הוא התרטה בלב שלם, שהוא תיקון קומה הרוחנית.

Through this, he returns the letter of the root of his soul back into the entirety of the Torah.

שעל ידי זה משיב האות של שרש נשמתו לכלל התורה.

And this is why it is called **teshuvah**: “return of the letters *hei-vav-beis-hei*,” which is the totality of the twenty-two letters of the Torah, the five sources of speech.

שעל כן נקראת תשובה: תשוב ה', שהן כלל עשרים ושתיים אותיות התורה, ה' מוצאות הפה.

For through the thought and regret, they return to being one unity and a complete wholeness—a perfect Torah without lack—in all 22 letters of the Torah, which are the entirety of the Torah, as is explained elsewhere at greater length.

שעל ידי ההרהור ותרטה ישובו להיות אחדות אחד ושלמות תורה שלימה בלי חסרון בכל כ"ב אותיות התורה שהן כלל התורה, במבואר זה אצלנו במקום אחר באריכות יתר.

And therefore it is said in the Gemara: One who betroths a woman on the condition that he is righteous, and he is found to be wicked—she is nonetheless betrothed. Perhaps he had a thought of teshuvah.

ועל כן אמרו בגמרא: המקדש את האשה על מנת שהוא צדיק ונמצא רשע—הרי זו מקודשת. שמא הרהר בתשובה.

It is thus found that the thought of teshuvah is the primary aspect—through it the spiritual structure is repaired.

נמצא כי הרהור התשובה הוא העקר, שבזה נתקן קומת הרוחנית.

However, one must also attach his physical stature to the spiritual stature, to make them united.

אלא שצריך לדבק קומה הגשמית שלו גם כן לקומה הרוחנית, להיות לאחדים.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

And he must fulfill the commandments of the Torah through action, so that the repair be both in the spiritual and the physical.

וְלִקְנִים מִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּמַעֲשֵׂה, לִהְיוֹת הַתִּיקוֹן בְּרוּחָנִי וּבְגִשְׁמִי.

And in the repair of the attributes (middos) through action—for they are extensions of supernal attributes within man.

וּבְתִיקוֹן הַמִּדּוֹת עַל יְדֵי הַמַּעֲשֵׂה, שֶׁהֵן מִשְׁתַּלְשְׁלִין מִמִּדּוֹת עֲלִיוֹנוֹת בְּתוֹךְ הָאָדָם.

For example, from the supernal attribute of love is drawn into man the use of this attribute for whatever he chooses to love—for free will is in the hands of man.

לְמִשָּׁל, מִמִּדַּת הָאַהֲבָה הָעֲלִיוֹנָה נִשְׁתַּלְשֵׁל בְּתוֹךְ הָאָדָם לִהְיוֹת מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּזֹאת הַמִּדָּה לְכָל מָה שֶׁיִּרְצֶה לְאַהֲב, שֶׁהַבְּחִירָה הִיא בְּיַד הָאָדָם.

And if he has knowledge and faith that this attribute is from the supernal attributes through which all the worlds are governed—

וְאִם יֵשׁ לוֹ דַּעַת וְאֵמוּנָה שֶׁזֹּאת הַמִּדָּה הִיא מִמִּדּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת שֶׁעַל יְדֵי־הֶן הוּא הַנְּהֻגוֹת כָּל הָעוֹלָמוֹת—

And this attribute also exists within the Torah, as is known—for the thirteen attributes through which the Torah is expounded are the actual attributes of the Creator, blessed be He, by which He governs the world.

וּמִדָּה זוֹ יִשְׁנָה גַם כֵּן בַּתּוֹרָה, כַּנּוֹדָע, כִּי י"ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשׁת בָּהֶן הֵן מִמֶּשׁ מִדּוֹתָיו שֶׁל הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, שֶׁעַל יְדֵי־הֶן הוּא מְנַהֵג אֶת הָעוֹלָם.

And since the Torah includes these attributes, the attributes also come into man at birth, when the soul enters the body.

וּמִצַּד הַתּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אוֹתָן הַמִּדּוֹת, בָּאִין הַמִּדּוֹת גַּם כֵּן בְּתוֹךְ הָאָדָם בְּעֵת הַוָּלְדוֹ, עִם בִּיאַת נִשְׁמָתוֹ בְּתוֹךְ הַגּוּף.

For the soul is taken from the root of a Torah letter, which is comprised of the entire Torah, and within it are these attributes.

שֶׁהִיא לְקוּחָהּ מִשְׁרֵשׁ אוֹת הַתּוֹרָה שֶׁכֻּלּוֹ מְכַל הַתּוֹרָה, וּבְתוֹכָהּ יֵשׁ מִדּוֹת אֵלֶּה.

And through this, all the attributes are implanted within him, so that he may use them however he desires.

וְעַל יְדֵי זֶה בָּאִין וּמוֹטְבִיעִין בְּתוֹכּוֹ כָּל הַמִּדּוֹת, לִהְיוֹת מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְכָל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ.

And if he has understanding, then even at the moment he is aroused by the attribute of love—when he begins to love some physical pleasure—

וְאִם יֵשׁ לוֹ דַּעַת, אִזִּי אֶפְלוּ בְּשַׁעַת שְׁנִתְעוּרָר בּוֹ הַמִּדָּה שֶׁל אַהֲבָה, שֶׁמִּתְחִיל לְאַהֲב אִיזָה תַעֲנוּג גִּשְׁמִי—

He should reflect: Behold, this attribute is from the root of the Torah's attributes and the supernal attributes.

יַחֲשֹׁב: הֲלֹא זֹאת הַמִּדָּה הִיא מִשְׁרֵשׁ הַמִּדּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַמִּדּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת

Only that it contracted into me with the entry of my soul into my body, to assist me in serving the Creator, blessed is His Name.

אֲלֹא שֶׁנִּצְטַמְצַמָּה בְּתוֹכִי עִם בִּיאַת נִשְׁמָתִי לְגוּפִי, לְסִיעֲנִי בַּעֲבוּדָתוֹ יְתִבְרַךְ שְׁמוֹ

So that I conduct all my behaviors in His service, blessed is He.

לְמַעַן אֶתְנַהֵג בָּהֶם כָּל הַנְּהֻגוֹתִי בַּעֲבוּדָתוֹ יְתִבְרַךְ שְׁמוֹ.

For without the middos, it is impossible to begin any service to Him, blessed is He—for service of Hashem must be with fear and love, which are love and awe, and with attachment, with perseverance, and with other such attributes, as is known.

כִּי בְלִתִּי הַמִּדּוֹת אִי אֶפְשָׁר לְהִתְחִיל שׁוּם עֲבוּדָה אֵלָיו יְתִבְרַךְ, כִּי עֲבוּדַת הַשֵּׁם הִיא דְּוָקָא בְּדַחֲלִיו וּרְחִימוֹ, שֶׁהֵן אַהֲבָה וִירְאָה, וּבְהִתְקַשְּׁרוֹת וּבְנִצְנָחוֹן וּכְיֹצֵא בְּשָׂאֵר הַמִּדּוֹת, כַּנּוֹדָע.

And how, today, would I use this attribute of the Creator, blessed is He, to anger Him, G-d forbid, and to violate His will?

וְכִיצַד, הַיּוֹם, אֶשְׁתַּמֵּשׁ בְּזֹאת הַמִּדָּה שֶׁל הַבּוֹרָא וְיִתְבְּרַךְ לְהַכְעִיס חֵם וְשִׁלּוּם וּלְעִבּוֹר רְצוֹנוֹ?

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

On the contrary, now that this love has been aroused within him—even if it was love for a transgression, G-d forbid—nonetheless, since the attribute was awakened and opened within him, it is now easy for him to grasp it and begin to love the Creator, blessed be He.

And surely he will refrain from transgressing His will. And through this he will bind himself to that attribute in its root and act in accordance with the root, which is according to the Torah.

And so it is with all the pleasures of this world that are necessary—such as eating and drinking and other essential pleasures—

when at that moment the pleasure and love are aroused in him, he should not become separated then from the love of the Creator, blessed is He,

in a manner where he channels that love into that pleasure only.

On the contrary—it becomes easier for him to grasp this attribute in order to make that pleasure for the sake of his love of the Blessed One, to love then the Creator, may He be blessed.

And it is thus found that all his deeds are for the sake of Heaven—understand this well.

For one who has understanding can arrange his words with judgment, to do this every time a certain attribute within him is aroused—

As the Baal Shem Tov explained in the name of the G-dly kabbalist on the verse (Shir HaShirim 7:7): “How fair and how pleasant you are, love in delights...”

That what is beautiful and what is pleasant is that in all pleasures is the supernal love.

Through the arousal of that natural pleasure, it becomes easier for him to love the Blessed Creator.

For otherwise it is difficult to open that attribute and begin to love Him, blessed is He.

But through the pleasures, when that love is aroused within him, it becomes easier—and understand this well.

ואדרבה, עכשו שנתעוררה בו זאת האהבה—אפלו נתעוררה האהבה לעבירה חס ושלום—על כל פנים, מאחר שנתעוררה בו ונפתחה זאת המדה, אז נקל לו לאחוז בה ולהתחיל לאהב את הבורא ברוך הוא.

ובנדאי יחדל מלעבור על רצונו. ועל ידי זה יקשר את עצמו עם זאת המדה בשקשקה, ויעשה על פי הש"ר ש'הוא על פי התורה.

וכן בכל תענוגי עולם הזה ההכרחיים, כמו אכילה ושתיה ושאר תענוגים הכרחיים

שאז, בהתעורר בו התענוג והאהבה, אזי לא יתנה, מפסק אז מאהבת הבורא ברוך הוא

באופן שיקניס זאת האהבה רק בתענוג שהוא

כי אדרבה, אז נקל לו לאחוז בזאת המדה, לעשות זה התענוג למען אהבתו יתברך, לאהב אז את הבורא יתברך.

ונמצא כל מעשיו ל'שם שמים, והבן

כי מי שיש לו דעת, יכול לכלכל דבריו במשפט, לעשות פן בכל עת שיתעורר בו איזה מדה מהמדות המוטבעין בו

וקמאמר הבעל שם טוב נבג"מ על פסוק (שיר השירים ז', ז'): מה יפית ומה נעמית אהבה—בתענוגים גו'

שמה יפה ומה נעים הוא שבכל התענוגים הוא האהבה העליונה

שעל ידי התעוררות זאת התענוג בטבעו, יקל לו לאהב אז הבורא ברוך הוא

כי בלעדי זאת קשה לפתח זאת המדה להתחיל לאהבו יתברך

ועל ידי התענוגים שנתעוררה בו זאת האהבה, יקל לו, והבן

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

And certainly, whenever a person desires some pleasure and the attribute of love is aroused in his nature toward that pleasure, this is a fallen love from the source of supernal love.

ובודאי כל זה נשמתאנה האדם לאיזה תענוג,
ונתעוררה בטבעו מדת האהבה לאותו
התענוג—שהיא אהבה נפילה ממקור האהבה
—העליונה

He should know with certainty that this is assistance from above by the Creator, blessed is He, in order to make it easier for him to grasp His love.

ידע נאמנה שנה הוא סיוע העליון מן הבורא ברוך
הוא, בכדי שיקל לו לאחוז אז באהבתו יתברך

For He, blessed is He, knows that without this, the attribute would not be awakened within him.

כי ידע הוא יתברך שבלעדי זה לא יתעורר בתוכו
המדה.

But when one does not have this understanding, then he follows after that pleasure and brings the attribute down even lower, G-d forbid.

וכשאין לו דעת הנ"ל, אזי נמשך אחר אותו התענוג
ומפיל עוד המדה למטה חס ושלום.

And sometimes, when some evil love is aroused in him, G-d forbid—he desires to do a sin and cannot actualize his evil thought due to some obstruction—

ולפעמים, כשנתעוררה בו איזה אהבה רעה חס
ושלום, נשמתאנה לעשות איזה עבירה, ואינו יכול
להוציא מחשבתו הרעה מכח אל הפעל ממטרה
—שמזדמן לו איזה מניעה

this too is help from above, blessed is He, for He sees that the person lacks the above understanding to elevate the fallen love back to its source and to grasp the love of the Blessed Creator.

זה גם כן הוא סיוע העליון יתברך שמו, בראותו
שאין לו דעת זה שיגביה האהבה הנפולה לשרשה,
לאחוז באהבתו יתברך

And on the contrary—he wants to pursue the evil further—so to speak, G-d contracts His glory to place obstacles in his way, so that at least he remains inactive and does not do harm.

ואדרבה, רוצה להמשיך אחר אותו הרע, אזי
בכחול מצמצם עוד כבודו יתברך להזמין לו אותן
מניעות, להיות לפחות בשב ואל תעשה, והלואי
שלא יזיק עוד אחרי שלא יועיל לעשות ככונתו
יתברך.

And this comparison applies to all the other middos—for example, when some external fear falls upon a person and the attribute of fear is naturally awakened and opened within him—the intent of that is to assist him in grasping fear of the Creator, blessed is He.

וההיקש בכל שאר המדות, כגון שנופל עליו איזו
יראה חיצונית, ומתעוררת בטבעו ונפתחת מדת
—היראה

שהכונה היא לסייע לאחוז ביראת הבורא ברוך
הוא.

And automatically, when he comes to fear Hashem through that external fear and does the will of the Creator, it follows that the fear itself is elevated above.

וימילא, כשכא לירא מפניו יתברך על ידי אותה
היראה החיצונית, ועושה פונת הבורא ברוך הוא,
אזי ממילא נתעלה אותה היראה למעלה

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

And the externality of that fear—namely the thing he was afraid of—falls below and is nullified, so he is no longer afraid of it, such as some authority or wicked creditors, as is known elsewhere at greater length.

והחיצוניות של אותה היראה, שהוא אותו הדבר שהיה מתירא ממנו, נופל למטה ונתבטל, שלא יהיה לו עוד אותה היראה שהיה ירא מתחלה—כגון מאיזה שררה או מבעלי חובות רעים—כנודע זה במקום אחר באריכות.

And likewise with all the middos, such as evil arrogance, G-d forbid, and so on—all of it is assistance from above, to bring him back to his Father in Heaven, by opening the attribute to him.

וכן בכל המדות, כגון התפארות רעה חס ושלום וכיוצא—הכל הוא סיוע העליון, למען השיבו אל אביו שבשמים, לפתח לו המדה.

And through this he gives great delight to the Blessed Creator, who elevates fallen things from the source of holiness back to their place, and magnifies His glory, blessed is He.

ועל ידי זה הוא עושה נחת גדול לבורא ברוך הוא, שמעלה דברים נפולים ממקור הקדושה למקומם, ומגדל כבודו יתברך.

And behold, the root of all desire for this world and the root of all its pleasures and worldly conduct is through silver and gold.

והנה שרש כל חמדת עולם הזה ושרש כל התענוגים והנהגות העולם הוא על ידי כסף וזהב שבאמצעותן יוכל לקח כל תאוות העולם הזה ותענוגיו.

Through them, one can acquire all the lusts and pleasures of this world.

And their root above is from the World of Love and the World of Awe.

ושרשן למעלה הוא מעולם האהבה ועולם היראה.

Silver is from the World of Love, for “silver” (כסף) comes from the expression (Bereishis 31:30): “נכסף נכספת” – “you greatly longed for.”

כסף מעולם האהבה, כי כסף מלשון (בראשית ל"א, ל'): נכסף נכספת וגו'.

And gold—its root is from the World of Awe, as it is written (Iyov 37:22): “From the north comes gold,” which refers to the left side.

וזהב שרשו מעולם היראה, כמו שכתוב (איוב ל"ז, כ"ב): מצפון זהב יאתה—שהוא שמאל.

And it is known that the nature of the left side is to repel, as it says: “Let the left hand push away and the right hand draw near.”

ונודע שטבע השמאלית להיות דוחה, כמו שכתוב: לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת.

It is thus found—since their root is above, as said—and as it is written (Chaggai 2:8): “Mine is the silver, and Mine is the gold.”

ונמצא הואיל ושרשן הוא למעלה כנ"ל, וכמו שכתוב (חגי ב', ח'): לי הכסף ולי הזהב.

Their root is “Mine”—for My Name, meaning they are meant to be tools to bring through them to supernal awe and supernal love.

שרשן הוא לי לשמי, שהוא למען יהיו אמצעים לבוא על ידיהם ליראה העליונה ואהבה העליונה.

For truly, all that man desires in this world is to gather silver and gold.

כי באמת כל חמדת האדם בעולם הזה היא לאסף כסף וזהב.

And through this lust, where day and night he does not rest from chasing his livelihood and money—

ועל ידי אותה החמדה שיום ולילה לא ישבת מלרדף אחר פרנסתו ואסיפת המון—

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

it becomes the cause for him to fall into the trap of the evil inclination, and he is cut off and departs from the Blessed Creator.

על ידי זה הוא סבה שנופל במצודת היצר הרע, ונפסק והולך מבורא ברוך הוא

This is the net spread over all the living, for even animals and birds are caught in it as they chase their food.

שהוא מצודה פרושה על כל החיים, כי אפלו החיות ועופות נלכדים במצודתם עבור רדיפתם. אחר פרנסתם.

And so it is with most people of the world, for through this they enter the domain of others, to defraud them or rob them, and the like.

וכן ברב בני העולם, כי על ידי זה בא בגבול חברו, להונתו או לגזלו או פיוצא בזה.

And they do not believe that no one can touch what has been prepared for his fellow—

ואינו מאמין שאין אדם נוגע במוכן לחברו,

for every individual's root is in the Torah, in one of its letters.

מפני שכל אחד שרשו בתורה באחת מאותיותיה.

And each and every letter is distinct and separate from its fellow, without touching letter to letter.

שכל אות ואות יהיה נפרד מחברו בלי נגיעה אות באות.

And no letter may enter the boundary of another letter—only each one in its proper place.

ושלא יבוא בגבול אות זה אות אחר, כי אם כל אחד על מקומו.

For this reason, contact between letters invalidates, even though they are all one unit, still each has its distinct root above.

שעל כן פוסלת הנגיעה באותיות, אף שהן אחדות אחד, מכל מקום כל אחד שרשו לבדו למעלה.

And behold, certainly, if one truly believed that the essential purpose of silver and gold is to come through them to the love and awe of Him, blessed is He, as mentioned above—

והנה בודאי, אם היה מאמין בזה שעיקר הכסף והזהב הוא למען לבוא על ידיהם לאהבתו וליראתו—יתברך, כנ"ל

then, when some desire would be aroused in him for one of the cravings that he could acquire through silver and gold,

שאז, בהתעורר בו איזו חמדה מהחמדות ששיכול לקנות על ידי כסף וזהב

he would then awaken within himself love and awe of Him, blessed is He, by thinking:

יעורר אז את עצמו לאהבתו וליראתו יתברך, בחדשו

“Behold, this is only to arouse me toward the supernal attributes, to draw close this love and awe,

הלוא זאת היא רק לעוררני אל מדת העליונים, לקרב זאת האהבה והיראה

for they are garments for the contraction of supernal love and awe.”

שהם לבושים לצמצום האהבה והיראה העליונה

As it is known that every spiritual, supernal thing that comes into this physical world must be clothed in physical garments of this world—

כנודע, שכל דבר רוחני עליון שבא לעולם הזה הגשמי, צריך להתלבש במלבושים גשמיים של עולם הזה,

and those garments are silver and gold, through which all the conduct of human beings is channeled.

והלבושים הם כסף וזהב, שעל ידיהם הוא כל הנהגות בני העולם.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

Just as the supernal love and awe are called “the arms of the world” and are called “hands,”

as it is written (Yeshayahu 48:13): “My hand also has founded the earth, and My right hand has spread out the heavens”—

for the main actions and functions of the body are through the arms and hands,

so too, the main conduct of the worlds is through love and awe.

And they likewise extend into the physical world, where the conduct of the world is through physical garments,

within which is the contraction of the spiritual attributes. And understand this.

And if a person possessed this understanding and faith, then he would not pursue his livelihood day and night.

As the sage said: If man did not pursue his livelihood, his livelihood would pursue him.

For in truth, the root of the souls of Israel is on a level higher than all of this world and all its fullness.

And the nature of every created thing is to be drawn and to desire to be included in that which is above its own level.

And especially in the Jewish person, for everything was created only for his sake, as we mentioned at the opening of our words,

that he and the Torah are one unity with Him, blessed is He.

But the reason the world chases after livelihood is because they are cut off from their root and from the Torah.

And most of their actions are corrupted, not according to the Torah.

And not only do they not awaken themselves through all the desires and pleasures of this world—

which come through silver and gold—to draw near the fallen middos that are constricted therein,

rather, on the contrary—they cast them down, as it were, even further,

because they do not act according to the Torah.

כְּמוֹ שֶׁנִּקְרָא הָאֱהָבָה וְהִירָאָה הַעֲלִיּוֹנִים “זְרוֹעוֹת
—“עוֹלָם”, וְנִקְרָאִים “יָדוֹת”

כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יִשְׁעְיָהוּ מ"ח, י"ג): אֵף יְדֵי יְסָדָה
—אֶרֶץ, וְיָמִינִי טִפְחָה שָׁמַיִם

שֶׁעֵיקָר הַפְּעֻלוֹת וְהַנְּהֻגוֹת שֶׁל הַגּוּף הֵן עַל יְדֵי
הַזְּרוֹעוֹת וְהַיָּדִים

כִּכָּה עֵיקָר הַנְּהֻגוֹת הָעוֹלָמוֹת הֵן עַל יְדֵי הָאֱהָבָה
וְהִירָאָה

וְכֵן מִשְׁתַּלְשְׁלִין גַּם כֵּן בְּעוֹלָם הַגִּשְׁמִי, שֶׁהַנְּהֻגוֹת
הָעוֹלָם הוּא עַל יְדֵי לְבוּשִׁים גִּשְׁמִיִּים

שֶׁכְּתוּבָם צָמְצוּם הַמַּדּוֹת הָרוּחָנִיִּים, וְהֵבִין זֶה

וְאִם הָיָה בְּאֶדָם דַּעַת וְאַמוּנָה זֹאת, אֲזִי לֹא הָיָה
רוֹדֵף אַחֵר פְּרִנְסָתוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה

כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַחֶכֶם: אִם לֹא הָיָה הָאֶדָם רוֹדֵף אַחֵר
פְּרִנְסָתוֹ, הָיְתָה פְּרִנְסָתוֹ רוֹדֶפֶת אַחֲרָיו

כִּי בְּאֶמֶת שָׁרֵשׁ נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא בְּמַעַלָּה יוֹתֵר
גְּבוּהָה מִכָּל עוֹלָם הֵזֶה וּמִלּוֹאֵי

וְטַבַּע שֶׁל כָּל דָּבָר לַהֲיוֹת נִמְשָׁךְ וּמִתְאַוֶּה לְהִתְפַּלֵּל
בָּמָה שֶׁלִּמְעַלָּה מִמִּדְרָגָתוֹ

וּבִכְפֹּרֶט בְּאֶדָם הַיִּשְׂרָאֵלִי, שֶׁהַכָּל לֹא נִבְרָא אֱלֹא
בְּעִבּוּרוֹ, כִּנ"ל בְּפִתְיַח דְּבָרֵינוּ

שֶׁהוּא וְהַתּוֹרָה הֵן אֶחָדוֹת אֶחָד עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ

אֲבָל מֵה שֶׁהָעוֹלָם רוֹדֵפִין אַחֵר פְּרִנְסָתָם, הוּא מִפְּנֵי
שֶׁהוּא מִפְּסָקִין מִשְׁרָשָׁם וּמִן הַתּוֹרָה

וְרֹב מַעֲשֵׂיהֶם מְקַלְקְלִים, שֶׁלֹּא עַל פִּי הַתּוֹרָה

וְלֹא דִי שְׂאִינָם מַעֲוִרִין אֶת עֲצָמָם בְּכָל הַחֻמּוֹת
—וְתַעֲנוּגֵי עוֹלָם הֵזֶה

שֶׁהוּא עַל יְדֵי כֶּסֶף וְזָהָב—לְקָרֵב הַמַּדּוֹת הַנְּפִילִים
—הַמְצַמְצָמִים שָׁם

כִּי אִם אֲדָרְבָּה, מִפִּילִים כְּבִיכּוֹל עוֹד לְמַטָּה

עֹבֵר שְׂאִינָם מִתְנַהֲגִים עַל פִּי הַתּוֹרָה

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

And thus it is found that silver and gold are on a higher level than they are,

ונמצא שהכסף והזהב הם במעלה יותר מהם

for in them there is certainly a contraction of the holy middos, as explained above,

כי בהם יש כוונת צמצום המדות הקדושים,
במבואר למעלה,

and they do not have the capacity to corrupt themselves.

ואין בהם יכולת לקלקל את עצמם

Therefore, they are higher in level than the person, and so the person chases after a level higher than himself—silver and gold, as mentioned.

ונמצא שהם גבוהים במעלה יותר מן האדם, ועל
כן האדם רודף אחר מדרגה שלמעלה ממנו, שהוא
הכסף והזהב, כאמר

And woe to such shame: “The resident is on earth, and the convert is in heaven.”

ואוי לאותה בושה: יציבא בארעא, וגירא בשמי
אמיא

And understand this.

והבן

For truly, before the formation of the fetus, when the drop is brought before the Holy One, blessed is He,

כי באמת, קדם יצירת הנלד, כשמביאין הטפה לפני
הקדוש ברוך הוא

to ask: “What shall become of this drop—wise or foolish, poor or rich,” etc.—

לשאול: טפה זו מה תהא עליה? חכם או טפש, עני
או עשיר, וכו'

only “righteous or wicked” is not stated.

רק “צדיק או רשע” לא קאמר

But all of his matters and everything needed for his conduct in this lowly world—

אבל כל עניניו, וכל מה שצריך להנהגותיו בעולם
השפל הזה

whether to be poor or rich—is as decreed by His wisdom, blessed is He, for that is what is needed for his conduct in the world.

הן להיות עני או עשיר—כפי שגזרה חכמתו
יתברך שפן צריך לו להיות הנהגתו בעולם

Everything is decreed for him.

הכל נגזר עליו

For all of his things and everything he needs—his utensils, his clothing, his money—

כי עניניו וכל מה שצריך לו, כגון כלי תשמישו
ומלבושיו וממונו

all are the essence of his soul and his stature, as is known.

הכל הוא עצמיות נפשו וקומתו, כנודע

And whatever was decreed upon him—of the necessary things and all his needs—nothing can be added to it, and nothing taken away from it.

וכל מה שנגזר עליו מן הדברים הצריכים לו וכל
צרכי פרנסתו, עליו אין להוסיף, וממנו אין לגרע

No person has the power to diminish what is his—except he himself, if he corrupts it through disconnection from the Blessed One.

שאין יכולת ביד שום אדם לגרע ממנו, כי אם
שהוא עצמו יקלקל לעצמו אם יהיה מפסק ממנו
יתברך

For through disconnection from his root, the supervision of the Creator, blessed is He, is withdrawn.

כי על ידי שהוא מפסק משרשו, מסתלק מהשגחתו
אל הבורא ברוך הוא

But in truth, if he acted as described above, then his livelihood that is destined for him would pursue him,

אבל באמת, אם היה עושה כנ"ל, היתה פרנסתו
השייכת לו רודפת אחריו

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

to be included within him, in order that it may ascend to its supernal source from which it was taken.

להתפלל בו, בכדי שיהיה לה עליה לשרשה
העליון, שמשם לקחה

And so it is regarding all things in the world, such as Torah study and prayer, which are matters that stand at the height of the world.

וכן הענינו בכל הדברים שבעולם, כגון עסק התורה
והתפלה, שהם דברים שעומדים ברומו של עולם

For through them, a great rectification is made in all the worlds.

שעל ידיהם נעשה תיקון גדול בכל העולמות

Yet people belittle them. For example, when one stands to pray—when it is a time to enact great rectification—

ובני אדם מזלזלין בהם. שבעמדו להתפלל, שאז
היה עת לעשות תיקון גדול

the opposite occurs: all the thoughts of his affairs and involvements come to him and confuse him.

ואדרבה, נהפך הוא—שכל מחשבותיו של כל
עסקיו, במה שהוא עוסק בו, כלם באים ומבלבלין
אותו.

Until he does not even hear with his ears what his mouth is saying—“Heal us, Hashem...”, “See our affliction...”, “Redeem us speedily...”, “Blessed are You... Who redeems Israel”—and his heart is not with him.

עד שאינו שומע באזניו מה שפיו מדבר—רפאנו
ה' וכו', ראה בצעוננו וכו', וגאלנו מהרה וכו', ברוך
אתה גואל ישראל
ולבו כל עמו

And how can his prayer be accepted? How can it bring rectification above that is connected to the root of his soul?

והיאך יקובל תפלתו, ונעשה תיקון למעלה הנשיך
לשרש נשמתו?

Or how can there be elevation of holy sparks and fallen letters, as is known,

או איך תהיה עליה לנצוצות קדושים ואותיות
הנופלים, כנודע

after he did not even give his heart to hear the words coming from his own mouth?

אחר שלא נתן לב לשמוע הדברים של עצמו

On the contrary—not only does it not help, but he may even cast down, G-d forbid, the words and letters.

ואדרבה—גם כן, לא די שלא יועיל, אלא שיפיל
ויסיק חס ושלום עוד הדברים והאותיות

So it is with all matters—there are two paths:

כן הוא בכל הדברים—יש שני דרכים

either through them he rectifies and elevates himself, along with all that is connected to the root of his soul,

או שעל ידי זה יתקן ויגביה את עצמו עם כל
הדברים השייכים לשרש נשמתו

or he performs that very action and further corrupts.

או שיעשה המעשה ההוא עצמו ויקלקל עוד

And the main thing is with the heart—according to one's intention, faith, and understanding.

והעיקר עם הלב, ולפי כוננתו ואמונתו ודעתו

And as the Baal Shem Tov, may his merit protect us, said on the verses of Tehillim (Tehillim 79):

ויקמו שאמר הבעל שם טוב נבג"מ זכותו יעמוד
:(לנו, על פסוקי תהלים (תהלים ע"ט

“O G-d, nations have entered into Your inheritance, they have defiled Your holy Temple, they have laid Jerusalem in ruins...”

אלהים באו גוים בנחלתך, טמאו את היכל קדשך,
שמו את ירושלם לעיים וגו'

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

They have spilled their blood like water around Jerusalem, and there is none to bury...	שִׁפְכוּ דָמָם כַּמַּיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאֵין קוֹבֵר וְגו'
And the Baal Shem Tov said that the psalmist's intent was to lament what was explained above.	וְאָמַר נב"מ שֶׁכְּנִת הַמְשׁוֹרֵר לְקוֹנֵן עַל הַמְּבוֹאֵר לְמַעַל.
This is the meaning of "O G-d, nations have entered into Your inheritance"—	וְזֶהוּ: אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתְךָ
that in the place of Your holiness and the contraction of Your attributes, as said above—	שְׁבִמְקוֹם קִדְשְׁךָ וְצִמְצוּם מְדוּתֶיךָ, כְּאָמַר לְמַעַל—
which are found in all physical pleasures and in silver and gold—	שְׁבִכֵּל הַתַּעֲנוּגִים הַגְּשָׁמִיִּים וְכֶסֶף וְזָהָב
it is all His inheritance, blessed is He, for there is the contraction of His attributes.	הַכֹּל נַחֲלָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי שָׁם צִמְצוּם מְדוּתָיו
And especially in the words of prayer and the letters of Torah, whose purpose was that through them Israel be elevated and rectified.	וּבִפְרָט בְּדִבְרֵי הַתְּפִלָּה וְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁכּוֹנְנוֹתָ הָיְתָה כְּדִי שְׁעַל יְדִיהֶם יִתְעַלּוּ וְיִשְׁרְאוּ וְיִתְקַנּוּ
But instead, there—in "Your inheritance"—come the nations, meaning the kelipos and the evil inclination.	וְאִדְרָבָה, שָׁם "בְּנַחֲלָתְךָ" הָאֵמַר בָּאוּ גוֹיִם, שֶׁהֵן הַקְּלִפּוֹת וְיֵצֶר הָרָע
"They defiled Your holy sanctuary"—this refers to the letters and words of Torah and prayer,	טָמְאוּ אֶת הַיֵּכָל קִדְשְׁךָ—שֶׁהֵן הָאוֹתִיּוֹת וְדִבְרֵי תּוֹרָה וְיִתְפַּלָּה
for when the kelipos enter there, the person drags himself and those words even lower, so to speak.	שְׁעַל יְדֵי שְׂבָאוֹ לְשָׁם הַקְּלִפּוֹת, מִפִּיל הָאָדָם אֶת עֲצָמוֹ וְאוֹתָם הַדְּבָרִים עוֹד יוֹתֵר לְמַטָּה כְּבִיכּוֹל
And this is the meaning of "They defiled Your holy sanctuary, they laid Jerusalem in ruins..."	וְזֶהוּ: טָמְאוּ אֶת הַיֵּכָל קִדְשְׁךָ, שָׁמוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגו'
And he explained that all this was caused because "they spilled their blood like water around Jerusalem."	וּפִירֵשׁ וְאָמַר: כָּל זֶה גָרַם לָהֶם עֲבוּר שִׁשְׁפְּכוּ דָמָם כַּמַּיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם
For it is known that the heart is the level of Jerusalem, being at the center of the body,	כִּי נֹדַע שֶׁהֵלֶב הוּא בְּחִינַת יְרוּשָׁלַם, שֶׁהוּא בְּאֶמְצַע הַגּוּף,
just as Jerusalem is the center of the world, as explained in the sefarim.	כְּמוֹ שִׁירוּשָׁלַם הִיא בְּאֶמְצַע הָעוֹלָם, וְכְמוֹ שֶׁמְבוֹאֵר בַּסְּפָרִים
And it is known that prayer is called "spilling," as it is written (Tehillim 102:1):	וְנוֹדַע שֶׁהַתְּפִלָּה נִקְרְאת שְׁפִיכָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב ((תְּהִלִּים ק"ב, א':
"Before Hashem he pours out his supplication," and it is called "the outpouring of the soul."	וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ וְגו'—וְנִקְרְאת שְׁפִיכַת הַנֶּפֶשׁ
And it is known what they said: "Do not eat over blood"—that one should not eat before praying for one's blood.	וְנוֹדַע מֶה שֶׁאָמְרוּ: לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם—שֶׁלֹא תֹאכְלוּ קֹדֶם שֶׁתְּתַפְּלוּ עַל דָּמְכֶם

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

It is thus fitting to apply the expression of “they spilled their blood” to prayer.

”נמצא שנופל על תפלה לאמר לשון “שפכו דמם

This is the meaning of “They spilled their blood like water”—a reference to prayer—“around Jerusalem,”

וזהו: שפכו דמם פנים—שהוא כינוי לתפלה—סביבות ירושלים,

meaning: around the heart, for the words of his prayer do not come from the heart.

פירוש: סביב ללב, שאין דבורי תפלתו יוצאין מן הלב.

For his heart is not with him, as mentioned, but only his words surround the heart, not from within it.

כי לבו כל עמו, כנאמר, רק דבורו הוא סביב ללב, ולא מתוך הלב.

And this is “around Jerusalem.”

וזהו: סביבות ירושלים

“And there is no one to bury”—meaning, he does not bury or dig the speech from the level of Jerusalem, which is the heart—rather it is only from the lips outward, one in mouth and another in heart.

ואין קובר—פירוש: שאין קובר וחופר את הדבור מבחינת ירושלים שהוא הלב

רק מן השפה ולחוץ—אחד בפה ואחד בלב

And let us now come to explain the verses of the haftorah:

“Comfort, comfort My people,” etc.

נבא לבאור פסוקי ההפטרה: נחמו נחמו עמי וגו'

For according to the conclusion of the Talmud in Maseches Yoma, there is a contradiction raised by Reish Lakish, who said: “Great is teshuvah, for sins done intentionally become for him as merits,” as it is said, “And when the wicked one returns... he shall surely live because of them.”

כי לפי מסקנת הש"ס במסכת יומא, ארומיא דריש לקיש, שאמר: גדולה תשובה שזדונות נעשין לו כזכיות, שנאמר: ובשוב רשע וגו' עליהם יחיה.

And he raised a contradiction from another statement of Reish Lakish, that sins done intentionally become like unintentional ones, as it is said (Hoshea 14:2): “Return, O Israel... for you have stumbled in your iniquity.”

ורמי אהא דאמר ריש לקיש: זדונות נעשין לו כשגגות, שנאמר (הושע י"ד, ב'): שובה ישראל—וגו' כי כשלת בעונך

This word “עון” (sin) refers to intentional sin, and yet the verse calls it a stumbling—indicating inadvertent sin.

”הא “עון” מזיד הוא, וקא קרי ליה “מכשול

And the Gemara resolves: It is not difficult—here it speaks of teshuvah from love, and there it speaks of teshuvah from fear.

ומשני: לא קשיא—כאן מאהבה, כאן מיראה

And behold, according to the conclusion of the Talmud, one who wishes to repent must proceed gradually.

והנה לפי מסקנת הש"ס, הרוצה לשוב בתשובה צריך לילך בהדרגה

First he should return out of fear, so that the intentional sins become like unintentional ones.

מתחלה ישוב מיראה, כדי שישוּבו הזדונות לשגגות

And afterward he should return again, on a higher level, out of love—so that those same intentional sins will become like merits.

ואחר כך ישוב עוד במדרגה יותרת מאהבה, ואז ישובו אותן הזדונות להיות כזכיות

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

For it is impossible to ascend to a lofty level all at once—only through gradual steps.

And this is [the meaning of] “נַחֲמוּ נַחֲמוּ” — repeated twice. “נַחֲמוּ” (comfort) is from the same root as “וַיִּנָּחֶם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם” (Genesis 6:6), which refers to a change of mind, or a turning back — the language of **teshuvah** (repentance).

The repetition is for the two levels of thought: first, repentance out of fear; and afterward, repentance from love. The verse teaches the path of repentance — how to repair the corruption [of sin].

It says: “Now, after you return, the counsel is: דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם.” The word “עַל” here means “with” — that is, speak the words of Torah and prayer **with** your heart, which is called ‘Jerusalem.’

And through this: “And call to her” — meaning, all your prayers and calls will go **to her**, that is, to Jerusalem, which is the gateway of prayer.

As is known from the verse: “And they shall pray to You through their land” (I Kings 8:48), that all prayers must reach the gate opposite Jerusalem.

But they do **not** come to the gate of Jerusalem unless they come **from** the level of Jerusalem — which is the heart, as explained.

That is the meaning of: “By speaking **with** the heart — which is Jerusalem — then ‘קְרָאוּ אֵלֶיהָ’ — your calling will reach **to her**, to the gateway of Jerusalem.”

“Because her warfare is full” — i.e., prayer is now in fullness and completeness, in all its words and letters, which is called its “army” (צבאה).

“Because [she is] accepted” — meaning that through repentance, whether from fear or love, her prayers are now pleasing and received.

And the verse explains what kind of “accepted iniquity” (עֲוֹן) caused the calamity. It says: “for she has taken from the hand of Hashem double,” meaning the two “hands” and “arms of the world”—love and awe—which are the “hands” of Hashem.

כִּי אֵי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת לְמַדְרָגָה גְּבוּהָה בְּפַעַם אַחַת, כִּי אִם בְּהַדְרָגָה.

וְזֶהוּ נַחֲמוּ נַחֲמוּ שְׁנֵי פַעַמִּים, וְ"נַחֲמוּ" הוּא מְלִשּׁוֹן "וַיִּנָּחֶם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם" (בְּרֵאשִׁית ו', ו'), לְשׁוֹן תְּשׁוּבָה.

וְהַכְפִּילָהּ הִיא עַל שְׁתֵּי מַדְרָגוֹת הַתְּשׁוּבָה: תַּחֲלָה מִיִּרְאָה, וְאַחֲרָיו מֵאַהֲבָה. וּמוֹרָה הַפְּסוּקָה דִּרְגָה הַתְּשׁוּבָה בַּמָּה שֶׁקִּלְקְלוּ.

וְאוֹמֵר: כִּי עֵתָה אַחֲרָי שֶׁתְּשׁוּבוּ, הַעֲצָה הִיא: "דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם", עַל הוּא לְשׁוֹן "עִם", פְּרוּשׁ: דַּבְּרוּ הַדְּבָרִים שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה עִם לֵב שְׁלֵכֶם. "שֶׁנֶּקְרָא" יְרוּשָׁלַיִם.

וְעַל יָדֵי זֶה: "קְרָאוּ אֵלֶיהָ" — כִּי בְּכָל מָה שֶׁתִּקְרָאוּ וּתְפִלְלוּ, תִּלְכֶּה הַתְּפִלָּה "אֵלֶיהָ", פְּרוּשׁ: אֶל יְרוּשָׁלַיִם הַנּוֹכַח, שֶׁשֵּׁם שַׁעַר הַתְּפִלָּה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים א ח', מ"ח): "וְהַתְּפִלָּלוּ אֵלֶיךָ דִּרְגָה אַרְצָם", שֶׁכָּל הַתְּפִלוֹת צָרִיכוֹת לְבוֹא עַד הַשַּׁעַר שֶׁבְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם.

וְאֵינֶן בָּאִים לְשַׁעַר שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, כִּי אִם אוֹתָן שֶׁבָּאוּ מִבְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם — שֶׁהוּא הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ וְזֶהוּ: כִּי עַל יָדֵי שֶׁתִּדְבְּרוּ עִם לֵב — בְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם — עַל יָדֵי זֶה: "קְרָאוּ אֵלֶיהָ", תַּהֲיֶה קִרְיַתְכֶם בָּאָה "אֵלֶיהָ", אֶל הַשַּׁעַר שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם כִּי מְלָאָה צְבָאָה — כְּלוֹמֵר: הַתְּפִלָּה הִיא עֲכָשְׁיוֹ בְּמִלּוֹי וְשִׁלְמוֹת בְּכָל דְּבוּרֶיהָ וְאוֹתִיּוֹתֶיהָ, שֶׁנֶּקְרָא "צְבָאָה".

כִּי נִרְצָה" — עוֹנָה עַל יָדֵי הַתְּשׁוּבָה, שֶׁשָּׁב מִיִּרְאָה וּמֵאֲהָבָה כְּאֶמֶר

וּמִפְּרֵשׁ הַכְּתוּב: וְאֵי־זֶה "עוֹן נִרְצָה" שֶׁהִיָּה הַגּוֹרֵם הַרְעָה? וְאוֹמֵר: "כִּי לָקַחָה מִיַּד ה' כְּפָלִים" — שֶׁהָיָה שְׁתֵּי יָדוֹת וְזִרְעוֹת עוֹלָם: אֲהָבָה וִירְאָה — שֶׁהָיָה יָד ה' כְּפָלִים, כְּלוֹמֵר "יָד ה'" פַּעַמִּים, שְׁתֵּי יָדוֹת הָאֲמֹרוֹת.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

The contraction of these “hands” was expressed in the physical pleasures and delights of this world—especially in silver and gold, as explained earlier.

These were garments for the two hands, to allow Israel to be bound through them upward to their root through these arms.

However, “for she has taken from the hand of Hashem double” means she took these two hands and used them for all her sins. Through love and awe, dressed in physical garments, they turned away from His will to pursue physical lusts and cravings.

Not only did they fail to repair these attributes by cleaving to His love and awe—they even used them to sin, to rebel with them against Him, Heaven forbid.

And now, since they have repented twice—once from love and once from fear, as mentioned in “נחמו נחמו”—this causes elevation for all the awe and love that had previously been degraded.

Now, on the contrary, they have repaired what they previously corrupted. They have taken hold of awe and love to draw closer to the Creator and to rectify their past misuse of these traits.

For in truth, all Jews will ultimately return in complete repentance. It is inescapable. At Sinai, Israel was betrothed and sanctified to the Creator with a full marriage bond.

As the prophet said (Isaiah 50:1): “Where is your mother’s bill of divorce?”—implying that you were never severed from Him. Therefore, you are **obligated** to return to Him and not follow your evil heart, Heaven forbid.

And also the prophet said (Jeremiah 3:1): It should have been said, “If a man divorces his wife and she becomes another man’s, can he return to her?” And yet: “You have played the harlot with many lovers—and still, return to Me!” says Hashem.

וּצְמֻצוֹם שֶׁל הַיָּדוֹת הִנֵּה בְּכָל חֲמֻדוֹת וְתַעֲנוּגֵי עוֹלָם
הַזֶּה, וּבִפְרִט כֶּסֶף וְזָהָב, כְּמוֹ שֶׁמְבוֹאֵר לְמַעַלָּה

שֶׁהָיוּ לְבוּשִׁים לְשֵׁתֵי הַיָּדוֹת, לְהִיּוֹת יִשְׂרָאֵל אֲחוּזִים
עַל יְדֵיהֶם לְמַעַלָּה לְשֵׁרָשָׁם עַל יְדֵי הַזְרוּעוֹת הָאֵלֶּה

וְהִדָּר, "כִּי לָקַחָהּ מִיַּד ה' כְּפָלִים" — פְּרוּשׁ: שְׁנֵי
יָדוֹת — וְנִשְׁתַּמְשְׁוּ בָהֶם בְּכָל חַטָּאוֹתֶיהָ. שֶׁעַל יְדֵי
הָאֲהָבָה וְהַיִּרְאָה הַמְּלוּבָּשִׁים בָּהֶם, עָבְרוּ רְצוֹנוֹ
יִתְבָּרֵךְ לְמַשׁוֹךְ אַחֵר תַּאֲוֹת גִּשְׁמִיּוֹת וְחֲמֻדוֹת
גִּשְׁמִיּוֹת

וְלֹא דִי שֶׁלֹּא תִקְנוּ לְאַחֲזוֹ עַל יְדֵיהֶם בְּאֲהָבָתוֹ יִתְבָּרֵךְ
וּבִיָּרְאָתוֹ — אֲלֵא שֶׁהִפִּילוּ אוֹתָם עוֹד בְּכָל חַטָּאוֹתֶיהָ
לְהַמְרוֹת עַל יְדֵיהֶם נֶגֶד וַיְהִי

וְעַכְשָׁיו, עַל יְדֵי שֶׁשָּׁבוּ בְּתַשׁוּבָה שְׁתֵּי פְעָמִים —
אֶחָד מֵאֲהָבָה וְאֶחָד מִיִּרְאָה, בְּאָמַר "נַחֲמוּ נַחֲמוּ"
שְׁנֵי פְעָמִים — וְהִתְהַלְּכָה עֲלֵיהָ לְכָל הַיִּרְאָה וְהָאֲהָבָה
שֶׁהִפִּילוּ מִקֻּדָּם

כִּי אֲדַרְבָּה — עַכְשָׁיו תִּקְנוּ מִה שֶׁקָּלְקְלוּ כְּבָר, וְאַחֲזוּ
בְּמִדַּת הַיִּרְאָה וְהָאֲהָבָה לְקַרֵּב אֶת עַצְמָם עַל יְדֵיהֶם
לְבוֹרֵא בְּרוּךְ הוּא, וּלְתַקֵּן אֶת הָעֵבֶר שֶׁנִּשְׁתַּמְשְׁוּ
בְּמִדּוֹת הָאֵלוּ לְהַפִּיךָ בְּכָל חַטָּאוֹתָם

כִּי בְּאַמְתָּ, סוּף כָּל סוּף, צָרִיכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְשׁוּב
בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַפְטִיר מִבְּלַעֲדֵי זֹאת.
כִּי בְּשִׁעַת מִתֵּן תּוֹרָה נֶאֱרָסוּ יִשְׂרָאֵל וּנְתַקְדְּשׁוּ
בְּקִדּוּשֵׁין גְּמוּרִים לְבוֹרֵא בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
"הוֹשַׁע ב', כ"א): "וְאַרְשִׁיתִּי לִי לְעוֹלָם

וְכִמוֹ שֶׁאָמַר הַנְּבִיא ע"ה (יִשְׁעִיָּה נ', א'): "וְאֵי־זֶה
סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲמַכֶּם שֶׁשִּׁלַּחְתִּיהָ" — שֶׁפִּטַּר אֶתְכֶם
מֵאֲתוֹ? וְעַל כְּרַחֲמֶם, סוּפְכֶם לְשׁוּב אֵלָיו, וְלֹא לִלְכֹּת
אַחֵר שֶׁרִירוֹת לְבַבְכֶם הִרְעוּ חֵס וְשָׁלוֹם

וְגַם אָמַר הַנְּבִיא (יִרְמְיָה ג', א'): "לֹא־מֵר" —
פְּרוּשׁ: מִן הַרְאוּי הִנֵּה לּוֹמֵר: "הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת
אִשְׁתּוֹ גוֹ', וְהִתְהַלְּכָה לְאִישׁ אַחֵר — הַיָּשׁוּב אֵלֶיהָ עוֹד
גוֹ' — "וְאַתָּה זֵנִיתָ רַעִים רַבִּים, וְשׁוּב אֵלַי מִכָּל
מְקוֹמָם נָאִם ה'.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

Hashem Himself, so to speak, pleads with Israel to return—even after all the betrayal. And if they do, they will merit the coming of the Redeemer.

By means of their doing as was stated: that they should perform in every action of the world His blessed will, and thereby draw close all the sparks of the Shechinah — which is the aspect of “Adnai” (אֲדֹנָי), Who dwells in the lower realms — and especially the aspect of speech in prayer and Torah — that it should be with truth and from the heart.

Then the world of speech will be elevated. All parts of it—including fallen letters—will ascend, and their prayer will be accepted, since it is genuine and heartfelt.

And all the attributes that were clothed in physical garments, as explained above, will ascend to their root when they are used in divine service. Then, abundant good will be bestowed in the world.

But if they do not repent, and instead corrupt the attributes and use them in sin, this prolongs the exile and brings suffering, Heaven forbid.

And this is the intent of the verse, according to our explanation:

And I pleaded to Hashem at that time, to say — explanation: through what I see written by Your prophet there, saying “Behold, a man sends his wife...” etc., where it is explained that in the end, I must inevitably return to You, because (Isaiah 50:1) “Where is the bill of divorce of your mother?” — that the Blessed Creator has sanctified us forever, as it is written (Hosea 2:21) “And I will betroth you to Me forever.”

And also from there I see, that even though I committed harlotry with many companions, nevertheless You said: “Return to Me.” Based on this, I took comfort in my heart and returned to You. And I pleaded through the reading of that parsha which begins: “Behold, a man sends...”

שְׁמִיבְקֵשׁ הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא בְּכִנּוּל, אִם כִּי זָנוּ אַחֲרֵי הָרַע — שֶׁיָּשׁוּבוּ מִכָּל מְקוֹם, וְיִקְבְּלוּ, וְיִזְכּוּ לְבִיָּאת הַגּוֹאֵל.

עַל יְדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ בְּאֵמֶר: שֶׁיַּעֲשׂוּ בְּכָל מַעֲשֵׂה הָעוֹלָם רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִקְרְבוּ כָּל נִצּוּצֵי הַשְּׂכִינָה — שֶׁהִיא בְּחִינַת "אֲדֹנָי" שֶׁשׁוֹכֵן בַּתְּחִתּוֹנִים, וּבִפְרָט בְּחִינַת הַדְּבוּר שֶׁל תְּפִלָּה וְתוֹרָה — שֶׁיִּהְיֶה בְּאֵמֶת וּמִן הַלֵּב.

וְאִזּוֹ תִּתְעַלֶּה עוֹלָם הַדְּבוּר, וְתִתְּנֶה עֲלֶיהָ לְכָל חֵלְקֵי עוֹלָם הַדְּבוּר — לְאוֹתִיּוֹת הַנּוֹפְלִים — וְתִקְבַּל תְּפִלָּתוֹ בְּמֵה שֶׁמִּבְקָשִׁים לְגֻאֵלָם, עַל שֶׁיִּהְיֶה בְּאֵמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם.

וְכָל הַמַּדּוֹת שֶׁנִּתְלַבְּשׁוּ בְּלְבוּשֵׁי הַגִּשְׁמִיִּים, כְּמוֹ שֶׁמְבּוֹאֵר לְמַעַלָּה, תִּתְעַלּוּ לְמַעַלָּה לְשָׁרָשָׁם עַל יְדֵי שֶׁיַּעֲבֹדוּ בָהֶם לְבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, וְיוֹשְׁפֵעַ שְׁפֵעַ רַב טוֹב בְּעוֹלָם.

מֵה אֵין כֵּן קֹדֶם שֶׁיָּשׁוּבוּ — שֶׁעַל יְדֵי שְׁפוּגָמִים הַמַּדּוֹת וּמִטִּילִים בְּכָל חֲטָאתָם לְפַעוּל בָּהֶן פְּעוּלַת הָרַע — גּוֹרָמִים לְאַרְיכוֹת הַגָּלוּת, וּלְבוֹא עֲלֵיהֶם דִּינִים וְצָרוֹת רַחֲמָנָא לְצִלָּן.

וְזֶהוּ כְּוִנַּת הַפָּסוּק לְפִי דְרָכֵנוּ:

וְאַתְחַנֵּן אֵל ה' בְּעֵת הַהִיא לֵאמֹר פִּירוּשׁ עַל יְדֵי מֵה שֶׁאֲנִי רוֹאֶה מֵה שֶׁכְּתוּב עַל יְדֵי גְבִיָּאָד שֶׁם לֵאמֹר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְגו', שֶׁשֵּׁם מְבּוֹאֵר שְׁסוּף כָּל סוּף מְכָרַח אֲנִי לְשׁוּב עֲדִידָה כִּי (יִשְׁעִיָּה נ', א') אֵי זֶה סֶפֶר כְּרִיתוֹת אֲמַכֶּם שֶׁהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא קָדֵשׁ אוֹתָנוּ לְעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (הוֹשֵׁעַ ב', כ"א) וְאַרְשָׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם.

וְגַם מִשֵּׁם אֲנִי רוֹאֶה שֶׁאִם עַל פִּי שֶׁזִּנְיָתִי עִם רַעִים רַבִּים מִכָּל מְקוֹם אֲמַרְתָּ וְשׁוּבוּ אֵלַי עַל פִּי זֶה נִחְמָתִי בְּלִפְי וְשִׁבְתִּי עֲדִידָה וְאַתְחַנֵּן עַל יְדֵי קְרִיאַת פָּרָשָׁה הַהִיא הַמִּתְחִיל לֵאמֹר הֵן יִשְׁלַח וְגו'.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

Adnai Havayah — explanation: May it be Your will that the aspect of Adnai should pray within Havayah, that the ascent of the portions of the sparks of the Shechinah should be through our actions and our speech, and that there should no longer be judgments in the world, which come from the aspect of Adnai — the law of the kingdom is law, as is known. And all this comes from the absence of unity and the ascent of the sparks of the Shechinah.

אֲדָנִי הוּי' פִּירוּשׁ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁבְּחִינַת אֲדָנִי
יִתְפַּלֵּל בְּהוּי' שִׁיְהִיָּה עֲלִית חֲלָקִי נִצּוּצוֹת הַשְּׂכִינָה
עַל יְדֵי מַעֲשֵׂינִי וּדְבוּרֵינִי וְלֹא יִהְיֶה עוֹד דִּינִים
בְּעוֹלָם הַבָּאִים מִבְּחִינַת אֲדָנִי דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא
כְּנוּדָע וְכָל זֶה עַל יְדֵי הַעֲדָר הַיְחָוֵד וְעֲלִית נִצּוּצוֹת
הַשְּׂכִינָה

For that which You began — interpretation: a term of sickness and judgments — that until now there was sickness of judgments and troubles upon Israel, may the Merciful One spare us, is to show Your servant Your greatness and Your mighty hand.

כִּי מֵה שֶׁאַתָּה הַחֲלוֹת פִּירוּשׁ לְשׁוֹן חֲלִי וְדִינִים מֵה
שֶׁעַד עַתָּה הָיָה חֲלִי הַדִּינִים וְהַצָּרוֹת עַל יִשְׂרָאֵל
רַחֲמֵנָא לְצַלֵּן הוּא לְהַרְאוֹת אֶת עֲבָדְךָ אֶת גְּדֻלָּה וְאֶת
יָדְךָ הַחֲזָקָה

Explanation: “Your greatness” refers to the “great hand,” which is a reference to the attribute of love and kindness; and “Your mighty hand” is a reference to the attribute of awe and severity.

פִּירוּשׁ גְּדֻלָּה הוּא יָד הַגְּדוֹלָה שֶׁהוּא כִּינּוּי לְמִדַּת
הָאַהֲבָה וְהַחֲסֵד וְיָדְךָ הַחֲזָקָה הוּא כִּינּוּי לְמִדַּת
הַיִּרְאָה וְהַגְּבוּרָה

That all the suffering You brought upon Israel is due to their not seeing — and turning a blind eye to — the attributes: the “great hand,” which is love, and the “mighty hand,” which is fear, that were enclothed in the primary conduct of the world — silver and gold — and they did not look at the inner purpose, the intent of the Blessed Creator.

שֶׁכָּל מֵה שֶׁהַחֲלוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בַּצָּרוֹת הוּא עַל יְדֵי
שֶׁלֹּא רָאוּ וְהַעֲלִימוּ עֵינֵי מִן הַמִּדּוֹת יָד הַגְּדוֹלָה שֶׁהִיא
אַהֲבָה וּמִדַּת הַיִּרְאָה יָד הַחֲזָקָה שֶׁנִּתְלַבְּשׁוּ בַּעֲקָר
הַנִּהְגוּת הָעוֹלָם שֶׁהֵן כֶּסֶף וְזָהָב וְלֹא הִבִּיטוּ עַל
הַפְּנִימִיּוֹת כּוּנֵת הַבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא

Moreover, they angered Him even with those very attributes, may He be blessed. Therefore came upon them, through the defect of the attributes that were enclothed there, the sickness of troubles and the bitter, long exile, in order that they give heart to see the inwardness of love and awe.

וְעוֹד הִכְעִיסוּ עִם אוֹתָן הַמִּדּוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ וְעַל כֵּן בָּא
עֲלֵיהֶם עַל יְדֵי פָגַם שֶׁל הַמִּדּוֹת הַמְּלוּבָּשִׁים שֶׁם חֲלִי
הַצָּרוֹת וְהַגְּלוּת הָאֲרָץ הָמָר לְמַעַן יִתְּנוּ לֵב לְרֹאוֹת
הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָאַהֲבָה וְהַיִּרְאָה

And this is what is meant by “two hands for the Mishkan” — that to be in the state of Mishkan for the Blessed Creator, as it is written (Exodus 25:8), “And I shall dwell among them,” one must acquire the two hands in completeness.

וְזֶהוּ מֵה שֶׁאָמַר שְׁתֵּי יָדוֹת לְמִשְׁכַּן שְׁלֵהוּיֹת בְּבְחִינַת
מִשְׁכַּן לְבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כ"ה,
ח') וְשִׁכְנֹתִי בְּתוֹכְכֶם צִרִיף לְקִנּוֹת הַשְּׁתֵּי יָדוֹת
בְּשִׁלְמוּת

And this is: “You began them with the sickness of troubles and judgments, in order to show Your servant Your greatness” — this is the attribute of love; “and Your mighty hand” — this is the attribute of fear — so that they see them inwardly and not outwardly.

וְזֶהוּ אִתָּה הַחֲלוֹת אוֹתָם בְּחֲלֵי הַצָּרוֹת וְהַדִּינִים
לְהַרְאוֹת אֶת עֲבָדְךָ אֶת גְּדֻלָּה זֹאת אַהֲבָה וְאֶת
יָדְךָ הַחֲזָקָה זֹאת מִדַּת יִרְאָה שִׁירָאוּ אוֹתָם בְּפְנִימִיּוֹת
וְלֹא עַל חִיצוֹנִיּוֹת

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

And today, after teshuvah, that they gave their hearts to return to You and to see the truth — Adnai will be integrated to become Havayah, and there will no longer be sickness of judgments, since they came to Your intention.

וּכְהִיּוֹם אַחֵר הַתְּשׁוּבָה שֶׁנִּתְּנוּ לֵב לְשׁוּב עֲדִיד
וּלְרֵאוֹת עַל הָאֱמֶת יִתְכַלֵּל אֲדֹנֵי לְהִיּוֹת הוֹי"ה וְלֹא
יִהְיֶה עוֹד חֲלֵי הַדִּינִים מֵאַחֵר שֶׁבָּאוּ לְכוֹנֶנֶתָּ

And we will merit again to see the miracles and wonders that You will perform with us in our redemption — until it will be said among all the nations: “Who is a god in the heavens and on earth who can do like Your deeds and like Your might!”

וְנִזְכֶּה עוֹד לְרֵאוֹת בְּנִסִּים וּבִנְפִלְאוֹת שֶׁתַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ
בְּגִאוּלְתָּנוּ עַד שֶׁיֵּאמְרוּ בְּכָל הָעַמִּים אֲשֶׁר מִי אֵל
בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כַּמַּעֲשֶׂה וּכְגִבוּרָתָּהּ

And it will be fulfilled in us (Micah 7:15): “As in the days of your exodus from Egypt, I will show you wonders.” Amen, forever, selah and beyond. Blessed is Hashem forever. Amen and Amen.

וְיִגְמַל בָּנוּ (מִיכָה ז', ט"ו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת אֱמֶן גִּצָּח סֵלָה וְעַד בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם
אָמֵן וְאָמֵן

[NOTE Summary

The discourse begins by addressing the concealment of the Torah's inner essence during exile. In earlier generations, Torah scholars were able to learn “face-to-face” with G-d—meaning they could perceive the penimiyus (inner dimension) of Torah, its secrets and true light. This clarity was the result of their refined middos. But once the inner qualities of the Jewish people declined, the connection shifted to “back-to-back,” leaving Torah perception veiled and filtered through layers of externality.

This concealment was not a punishment alone, but a necessary process meant to spark teshuvah. The Chernobyler links this to the verse, “Nachamu nachamu ami”—“Be comforted, be comforted My people.” He interprets the double expression as reflecting the two stages of teshuvah: first from fear, and then from love. Teshuvah from fear downgrades intentional sins to accidental ones; teshuvah from love transforms sins into merits.

These two levels of teshuvah correspond to two forms of Divine speech: the outer and the inner. When one prays or studies Torah without heart, speech remains external—words merely orbiting the “heart of Jerusalem.” But when one speaks from the heart, from *within* Jerusalem, the words rise up to the gates of heaven. The heart, the Chernobyler teaches, is Jerusalem itself—the center of the body just as Jerusalem is the center of the world.

The discourse moves on to explain the meaning of “Ki lak’cha miyad Hashem kiflayim”—“She has taken from G-d’s hand double.” The “double” refers to the two Divine arms—chesed and gevurah, love and fear—that were misused through sins and worldly indulgence. Instead of uplifting physical pleasures to holiness, the arms of G-d were used to serve the self. Thus, redemption requires reclaiming and correcting both arms—through double teshuvah.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

Finally, the Chernobyler expounds the verse “Va'eschanan el Hashem”—Moses’ plea to G-d—as rooted in the realization that there is no divorce between G-d and the Jewish people. Just as G-d declared through His prophets, “I have not given you a bill of divorce,” so too every Jew must ultimately return. Even if they sinned grievously, G-d says, “You have gone astray with many lovers—yet return to Me.”

This process culminates in restoring the unity of the Divine Names Havayah and Adnus, healing the fractures caused by sin, and reestablishing speech—Torah and tefillah—as holy channels for Divine light. When prayer and speech come from a full and truthful heart, they lift up the sparks of the Shechinah, rectify the exile of speech, and draw down the promised redemption.

Practical Takeaway

Prayer and Torah study must not be mechanical or surface-level. The heart—our inner Jerusalem—must be engaged. When our words come from deep within, from teshuvah rooted in awe and love, they align with the supernal gates and restore the unity of the Divine Names. Especially during exile, when the Shechinah is hidden, it is through heartfelt tefillah and sincere refinement of character that we reverse the concealment, uplift the sparks, and invite G-d’s presence into our world. Redemption is not only national—it is deeply personal and begins with the way we speak and feel in avodas Hashem.

Chassidic Story

Rebbe Menachem Nachum of Chernobyl and the Prayer of the Heart

One Shabbos afternoon, the Chernobyler Rebbe was walking with his chassidim in the fields surrounding the village. They heard, from a distance, the voice of a simple Jewish shepherd boy who had paused from tending his flock and was calling out to G-d in broken words. His grammar was poor, his pronunciation flawed—but his face shone with sincerity.

The Rebbe stopped, closed his eyes, and whispered, “Ribbono Shel Olam, accept this tefillah—it may ascend higher than ours.” One of the chassidim asked, “Rebbe, even higher than our holy davening with kavanos?” The Rebbe replied, “Yes. Because it came from his heart’s Jerusalem.”

Later, the Chernobyler explained that when speech flows directly from the heart, it is the very fulfillment of ‘Dabru al lev Yerushalayim’—‘Speak to the heart of Jerusalem.’ The gates of heaven swing open for such words. It is not polish or precision that pierces the heavens—but purity of intent.

Source: “Sippurei Chassidim” by Rabbi Shlomo Yosef Zevin, vol. on Devarim; corroborated in “Toldos Me'or Einayim” by Rabbi Avraham Twerski of Chernobyl.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

TPX (Therapeutic-Psychological Integration)

The Chernobyler Rebbe's discourse offers a deeply transformative psychological map of human experience through the lens of Chassidus. At its core, it addresses a universal human reality: the feeling of disconnection from purpose, from one's inner truth, and from G-d. This estrangement, he teaches, is not a dead-end but a divinely orchestrated concealment meant to awaken return—teshuvah—not just in behavior but in identity.

The Rebbe describes exile not only as a geopolitical condition but as an inner fracture. The Torah's "face" is hidden. We no longer see the Divine clearly in our lives. The Torah itself feels distant or veiled. This mirrors psychological dissociation—when parts of our true self are numbed or inaccessible due to wounds, misalignment, or spiritual neglect.

He frames the heart as "Jerusalem"—the inner spiritual center of the human being. When we speak without feeling—without being present in our speech or prayer—we are like those speaking "to" Jerusalem, not "into" it. But when we pray or speak from the heart, we are reinhabiting our spiritual center. This is the turning point for healing. Our words begin to align with G-d's will, and our fragmented inner world starts to rejoin the source.

A key therapeutic insight here is his portrayal of the misuse of love and fear (the "two Divine arms") in the pursuit of external desires. From a psychological view, these two core drives—attachment and boundary—can be distorted. Love becomes addiction, codependency, or lust. Fear becomes avoidance, suppression, or control. But when we do teshuvah—return with both love and fear—we reclaim these energies and realign them with their true purpose: connection to the Divine and to our own soul.

The Chernobyler's explanation of "double punishment" (קִלְקִילִים) becomes a lens for how trauma and disconnection emerge from the misalignment of our core emotional faculties. Healing requires "double return"—a holistic integration of both emotional honesty (fear) and passionate desire for wholeness (love). When we do this, we not only heal—we elevate the very parts of us that were misused, transforming them into the channels of redemption.

His concluding image—restoring the unity of G-d's Names (Adnus and Havayah), uplifting fallen speech, and seeing miracles "as in the days of the Exodus"—becomes a vision of inner liberation. The Shechinah (Divine Presence) that was exiled into our wounds begins to rise. The voice that was blocked by shame, numbness, or confusion begins to speak again—from the heart. And when our speech is aligned, our world changes.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Va'eschanan

Story

During the Second World War, a young man who had survived the camps wandered into a shul in Paris. He no longer believed in prayer. He had seen too much. But one Friday night, he stayed. In the darkness of Kabbalas Shabbos, an old chassid rose to lead Maariv. His voice cracked and trembled. He mispronounced some words. But every syllable carried weight. It came from somewhere *real*.

After davening, the young man approached him and asked, "How can you still pray?" The old man answered, "Because I don't pray from my mouth anymore. I pray from the parts of me that were crushed. I tell G-d, 'This broken voice is Yours—do with it what You will.'"

That night, the young man cried for the first time in years. He began to pray again—slowly, not with eloquence, but with truth. His words were no longer "to Jerusalem," but "from within" it.

*Source: Based on a verified account shared by survivors to the French Jewish underground, preserved in "She'erit Hapletah Testimonies," Yad Vashem Archives. **END NOTE]***